

Postoje k telesnej a športovej výchove žiakov s mentálnym postihnutím v primárnom stupni vzdelávania

Daša Švecová¹, Dagmar Nemček¹

¹Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta

Abstrakt:

Cieľom našej štúdie bolo zistiť postoje žiakov s mentálnym postihnutím k hodinám telesnej a športovej výchovy v primárnom stupni vzdelávania prostredníctvom modifikovaného dotazníka PACES. Výskumný súbor tvorilo 21 žiakov s mentálnym postihnutím prvého až štvrtého ročníka základných škôl. Získané výskumné údaje sme spracovali percentuálne a vyhodnotili prostredníctvom chí-kvadrát testu na hladine 1 % a 5 % hladine štatistickej významnosti rozdielov. Z výsledkov výskumu vyplynulo, že žiaci s mentálnym postihnutím majú prevažne pozitívne postoje k hodinám telesnej a športovej výchovy. V afektívnej, kognitívnej a behaviorálnej zložke prevládajú pozitívne postoje k hodinám telesnej a športovej výchovy. Výroky bez zistenej štatistickej významnosti rozdielov poukazujú na individuálne preferencie a rozdiely v postojoch žiakov s mentálnym postihnutím, ktoré môžu byť ovplyvnené viacerými faktormi.

Kľúčové slová: Telesná a športová výchova, postoje, žiaci s mentálnym postihnutím, primárny stupeň vzdelávania.

Žiaci s mentálnym postihnutím (MP) sa podľa školského zákona 245/2008 v primárnom stupni vzdelávania môžu vzdelávať v základnej škole, alebo v špeciálnej škole pre žiakov s mentálnym postihnutím, pričom sa táto skupina žiakov delí na základe stupňa postihnutia do troch variantov. Do variantu A sú kategorizovaní žiaci s ľahkým stupňom MP, vo variante B sú vzdelávaní žiaci so stredným stupňom MP a vo variante C s ťažkým alebo hlbokým stupňom MP, či iným zdravotným postihnutím, ktorí sa nemôžu vzdelávať podľa variantu A, alebo B. Žiaci s MP vo výchovno-vzdelávacom procese postupujú podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre žiakov s MP bližšie špecifikovanom pre konkrétny variant s cieľom v čo najvyššej možnej miere rozvíjať ich kľúčové kompetencie. Vo vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb je u žiakov s MP vo variante A na vyučovacom predmete Telesná a športová výchova (TŠV) cieľom rozvíjať ich telesnú zdatnosť a pohybovú zručnosť (NIVAM, 2022).

Vyššie uvedený cieľ TŠV vyplýva z charakteru MP, pre ktorý je charakteristický zastavený alebo neúplný duševný vývin prejavujúci sa narušením schopností najmä poznávacích, rečových, motorických a sociálnych, prispievajúcich k celkovej úrovni inteligencie (Gogová et al., 2013). Z tohto dôvodu je na hodinách TŠV nevyhnutné zmiernovať,

alebo odstraňovať pohybové nedostatky a rozvíjať oslabené psychické funkcie, ako sú pamäť, pozornosť, vnímanie, pozorovanie, fantázia, myslenie a reč (NIVAM, 2022). Podľa Ocete et al. (2017) je TŠV vhodným východiskovým vyučovacím predmetom pre realizáciu intervencií napomáhajúcich začleniť žiakov s MP do kolektívu triedy. To potvrdzujú aj výsledky výskumu Young et al. (2021), ktorí prispeli k poznaniu, že pravidelná pohybová intervencia pozitívne ovplyvňuje základné motorické zručnosti detí s MP.

Škola, ako vzdelávacia inštitúcia, poskytuje žiakom s MP najdostupnejšiu príležitosť k fyzickej aktivite (Boddy et al., 2015). Úspešnosť, resp. neúspešnosť začlenenia žiakov s MP závisí od mnohých faktorov, ako napr. sebavedomie, podpora zo strany rodiny, prostredie školy, prístupnosť telovýchovného zariadenia, využívané metódy, ciele a postupy (Yo et al., 2022). Boman a Bernhardsson (2022) pri podpore fyzickej aktivity u žiakov s MP zdôraznili význam spolupráce s rodičmi a odborníkmi prispievajúcimi k starostlivosti o týchto žiakov. Na organizačnej úrovni je podľa nich potreba zlepšiť koordináciu a spoluprácu medzi odborníkmi a rodinou. Na spoločenskej úrovni vyzdvihujú nevyhnutnosť efektívnej a vzájomnej podpory medzi rovesníkmi, pričom u žiakov v primárnom stupni vzdelávania je vhodné priamo na hodinách TŠV využívať hrové aktivity napomáhajúce zmierniť emočné napätie a zlepšiť ich základné lokomočné pohyby (Astuti et al., 2024).

Taylor et al. (2023) vo svojom výskume skúmali žiakov s MP a s poruchami autistického spektra vo veku 7-12 rokov so záverom, že ich motorické schopnosti dosahujú podpriemer. V testovaní najhoršie skóre dosiahli žiaci v cvičeniach zameraných na koordináciu horných končatín a silu. Naopak najlepšie výsledky dosahovali v behu, a to aj napriek tomu, že ich týždenná fyzická aktivita bola intenzívna, v rozsahu $336,1 \pm 150,3$ minút.

Zo Štátneho vzdelávacieho programu pre žiakov s MP ďalej vyplýva, že na hodinách TŠV vyučujúci musí k žiakom pristupovať citlivo, pričom neporovnáva ich motorické a fyzické výkony, ale naopak vyučovacím procesom modifikuje tak, aby u žiakov s MP vytváral pozitívny vzťah k pohybu a spolupatričnosti (NIVAM, 2022). Učiteľove schopnosti vytvárať počas vyučovacieho procesu spomenuté atribúty sú podmienené jeho skúsenosťami so vzdelávaním žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré formujú jeho postoje k žiakom s MP a v prípade začlenenia žiaka s MP do heterogénnej skupiny, jeho postoje k inkluzívnemu vzdelávaniu (Aykora a Uğraş, 2020).

Postoje vyučujúceho v primárnom stupni vzdelávania ovplyvňujú postoje danej skupiny žiakov. Zatiaľ čo Bebetos et al. (2014) u žiakov v primárnom stupni vzdelávania nezistili rozdiely v postojoch z hľadiska pohlavia, Reina et al. (2018) poukázali na skutočnosť, že dievčatá voči inklúzii žiakov s postihnutím prechovávajú pozitívnejšie postoje oproti chlapcom

a rovnako pozitívnejšie postoje mali žiaci s predchádzajúcou skúsenosťou na účasti v pohybových aktivitách so žiakmi so zdravotným postihnutím. Oztruk a Abakay (2014) svojim výskumom došli k záveru, že intaktní žiaci, ktorí tvrdili, že sú schopní spolupracovať so žiakmi s postihnutím v škole dosahovali lepšie známky a autorom sa ich výskumom potvrdilo, že spoločné športové vzdelávanie intaktných žiakov a žiakov s postihnutím pozitívne ovplyvňuje ich vzájomné postoje a zlepšuje ich vzájomnú kooperáciu.

Cieľ výskumu

Cieľom nášho výskumu bolo zistiť postoje k hodinám telesnej a športovej výchovy u žiakov s mentálnym postihnutím vzdelávajúcich sa v primárnom stupni vzdelávania.

Metodika

Náš výskumný súbor tvorili žiaci s MP ($n=21$) vzdelávajúci sa v primárnom stupni vzdelávania v štátnych špeciálnych ($n=16$) a bežných ($n=5$) základných školách na Slovensku s priemerným vekom $8,80 \pm 1,56$ rokov. Najväčšie zastúpenie mali žiaci druhého (33,3 %) a tretieho ročníka (28,6 %) a rovnaké percentuálne zastúpenie mali žiaci prvého (19,0 %) a štvrtého ročníka (19,0 %). Výskumný súbor prevažne tvorili žiaci s MP vzdelávajúci sa v Bratislavskom kraji (66,6 %), pričom väčšina z nich školu navštevuje priamo v hlavnom meste (57,1 %). Ďalej respondenti uvádzali, že sa ich škola nachádza v Trnavskom (14,3%), Nitrianskom (9,5 %), Trenčianskom (4,8 %) a Žilinskom kraji (4,8 %). Väčšinu opýtaných žiakov tvorili chlapci (66,7 %).

Výskumné údaje sme získali prostredníctvom modifikovaného dotazníka PACES. Pôvodná verzia dotazníka PACES (Kendzierski & DeCarlo, 1991; Hůlka et al., 2014) obsahovala krátke výroky zamerané na pocity žiakov, ktoré prežívajú na hodinách TŠV (Nemček, 2024). Modifikácia spočívala v doplnení výrokov tak, aby zahŕňali všetky postojevé zložky. Afektívna zložka postojov bola zameraná na emócie a prežívanie žiakov s MP na hodinách TŠV, kognitívna zložka bola zameraná na myšlienky, presvedčenia a znalosti, ktoré žiaci s MP o TŠV majú a v behaviorálna zložka postojov bola zameraná na hodnotenie správania a konania žiakov s MP na hodinách TŠV (Drew, 2023). Žiaci svoje odpovede vyjadrovali na 3 bodovej škále, kde pozitívny postoj mohli vyjadriť označením odpovede „áno“, neutrálny postoj odpoveďou „niekedy“ a negatívny postoj odpoveďou „nie“. Všetci žiaci sa výskumu zúčastnili dobrovoľne a pri vyplňaní dotazníkov im v prípade potreby bola poskytnutá pomoc v podobe vysvetlenia významu výroku, alebo jeho predčítavanie autorkami výskumu.

Získané výskumné údaje sme spracovali percentuálnym vyjadrením odpovedí respondentov a vyhodnotili testom dobrej zhody, chí-kvadrát testom (Augustovičová, 2024), ktorým bola zisťovaná štatistická významnosť rozdielov v odpovediach respondentov. Štatistická významnosť bola vyhodnotená na 1 % a 5 % hladine štatistickej významnosti rozdielov.

Výsledky

Zistili sme, že v afektívnej zložke postojov žiaci s MP preukázali pozitívne postoje (tab. 1), nakoľko sa v dotazníku vyjadrili, že ich TŠV baví (85,7 %), považujú ju za príjemnú (85,7 %) a zaujímavú (66,7 %) a väčšina žiakov s MP na nej prežíva pocit víťazstva (52,4 %). Celkovo sa na TŠV cítia dobre (85,7 %), možno že aj preto, lebo majú možnosť byť v tíme so svojimi kamarátmi (81,0 %). Pani učiteľka hodiny vedie zábavnou formou (80,9 %) a vždy ich na hodinách pochváli (76,2 %). U žiakov prevažujú pozitívne postoje aj voči svojim spolužiakom, väčšina z nich uvádza, že sa im na hodinách TŠV spolužiaci nesmejú a považujú sa za dobrých kamarátov (81,0 %), ktorí radi spolu súťažia (71,4 %) a tiež hrajú obľúbené hry (47,6 %). Výrok týkajúci sa obľúbenosti hier na hodinách TŠV mal rovnaký podiel odpovedí „áno“ a „niekedy“, čo môže značiť široké spektrum preferencií hier jednotlivých žiakov, ktoré nie je možné na hodinách TŠV obsiahnuť, alebo sa len môžeme domnievať, že to je zapríčinené nedostatočnou variabilitou hier zo strany vyučujúceho. Vo výrokoch afektívnej zložky boli zistenia štatisticky významné na 1 % a 5 % hladine štatistickej významnosti v prospech pozitívnych postojov k TŠV. Výroky s 5 % hladinou štatistickej významnosti sa týkajú individuálnych preferencií a skúseností žiakov a práve z tohto dôvodu sa domnievame, že naznačujú väčšiu variabilitu odpovedí.

Tab. 1 Afektívna zložka postojov k TŠV žiakov s MP

Výrok	Percentuálny podiel (%)			Chí kvadrát test	
	Áno	Niekedy	Nie	Chí	p
TŠV ma baví.	85,7	4,8	9,5	26,00	0,000**
TŠV je príjemná.	85,7	9,5	4,8	26,00	0,000**
TŠV je zaujímavá.	66,7	23,8	9,5	11,14	0,004**
Na TŠV sa cítim ako víťaz/víťazka.	52,4	33,3	14,3	9,29	0,026*
Po TŠV sa cítim dobre.	85,7	4,8	9,5	26,00	0,000**
Na TŠV môžem byť v družstve s kamarátmi/kami.	81,0	19,0	0,0	8,05	0,005**
Pani učiteľka učí TŠV zábavne.	80,9	14,3	4,8	29,86	0,000**
Pani učiteľka ma vždy pochváli.	76,2	23,8	0,0	5,76	0,016*
Nikto sa mi na TŠV nesmeje, sme dobrí/-é kamaráti/-ky.	81,0	9,5	9,5	21,43	0,000**
Na TŠV sa hráme hry, ktoré mám rád/rada.	47,6	47,6	4,8	7,71	0,021*
Rád/rada súťažím so svojimi spolužiakmi/spolužiačkami.	71,4	19,0	9,5	14,00	0,001**

Tab. 2 Kognitívna zložka postojov k TŠV žiakov s MP

Výrok	Percentuálny podiel (%)			Chí kvadrát test	
	Áno	Niekedy	Nie	Chí	p
TŠV je dôležitá.	71,5	19,0	9,5	20,33	0,000**
Dokážem rýchlo bežať.	66,7	23,8	9,5	11,14	0,004**
Viem ďaleko a vysoko skákať.	38,1	28,6	33,3	0,29	0,867
Dobre hádzem loptu.	66,7	23,8	9,5	11,14	0,004**
Viem chytiť loptu, keď mi ju niekto hodí.	71,4	28,6	0,0	3,86	0,050*
Viem presne prihrať loptu kamarátovi/kamarátke.	81,0	13,3	4,8	21,74	0,000**
Vydržím dlho bežať.	47,6	28,6	23,8	2,00	0,386
Som silný/-á a dobre cvičím.	47,6	38,1	14,3	3,71	0,156
Viem ako sa hrá futbal.	90,5	0,0	9,5	13,76	0,000**

Hodnotením kognitívnej zložky postojov k hodinám TŠV u žiakov s MP sme zistili pozitívne postoje (tab. 2). Žiaci predmet TŠV považujú za dôležitý (71,5 %) a svoje pohybové zručnosti hodnotia kladne. Tvrdia, že dokážu rýchlo bežať (66,7 %), ale schopnosť ďaleko a vysoko skákať (38,1 %) nie je štatisticky významná a odpovede žiakov sú v porovnateľnom zastúpení všetkých troch odpovedí, čo naznačuje individuálne schopnosti žiakov vykonávať túto činnosť. Žiaci dobre hádžu loptu (66,7 %), vedia chytiť hodenú loptu (71,4 %), presne prihrať loptu kamarátovi (81,0 %), ale vo výroku vydržím dlho bežať (47,6 %) sa nepreukázala významnosť rozdielov odpovedí a teda nie všetci žiaci vytrvalosť v behu hodnotia ako svoju silnú stránku. A aj keď sa väčšina žiakov hodnotí, že sú silní a dobre cvičiaci (47,6 %) ani v tomto prípade sa nepreukázala významnosť rozdielov odpovedí, predpokladáme, že z dôvodu rozličného sebaaponímania a sebahodnotenia a väčšina žiakov vie ako sa hrá futbal (90,5 %). Výroky z kognitívnej zložky postojov týkajúce sa dôležitosti TŠV a nadobudnutých základných lokomócií, pohybových a herných zručností akými sú beh, hod, kopnutie a znalosť pravidiel futbalu bola štatisticky významná na 1 % hladine štatistickej významnosti v prospech pozitívnych postojov k TŠV. Výrok o schopnosti chytiť loptu je na 5 % hladine štatistickej významnosti v prospech pozitívnych postojov k TŠV. Vo výrokoch kognitívnej zložky postojov týkajúcich sa ovládania skokov, bežeckej vytrvalosti a nadobudnutia sily nebola u žiakov s MP preukázaná významnosť rozdielov v odpovediach, čím konštatujeme, že aj keď si žiaci uvedomujú dôležitosť pohybu a majú základné poznatky z pohybových cvičení a hier realizovaných na TŠV, nedostatky vnímajú vo svojej fyzickej kondícii.

V behaviorálnej zložke postojov sme zistili, že všetci žiaci s MP sa na hodinách TŠV snažia (100 %), väčšina žiakov s MP si navzájom na hodinách TŠV pomáha (76,20 %), 47,7 % žiakov s MP sa na hodinách TŠV naučí vždy niečo nové a 42,9 % žiakov niekedy, (52,4 %)

žiacov s MP väčšinou vždy používajú zábavné a veselé pomôcky a niekedy vydržia dlho cvičiť a nebývajú unavení (47,6 %) (tab. 3). Z tabuľky 3 ďalej vyplýva, že rozdiely v odpovediach na výroky behaviorálnej zložky sú štatisticky významné na hladine 1 % a 5 %, okrem výroku vydržím dlho cvičiť a nebyvam unavený, ktorý ukazuje variabilitu odpovedí respondentov bez štatistickej významnosti.

Tab. 3 Behaviorálna zložka postojov k TŠV žiakov s MP

Výrok	Percentuálny podiel (%)			Chí kvadrát test	
	Áno	Niekedy	Nie	Chí	p
Na TŠV sa snažím.	100	0,0	0,0	-	-
So spolužiakmi/spolužiačkami si na TŠV pomáhame.	76,2	23,8	0,0	5,76	0,016*
Na TŠV sa naučím vždy niečo nové.	47,7	42,9	9,5	10,81	0,013**
Na TŠV používame zábavné a veselé pomôcky.	52,4	42,9	4,8	13,86	0,003**
Vydržím dlho cvičiť, nebyvam unavený/-á.	23,8	47,6	28,6	2,00	0,368

Diskusia

Cieľom nášho výskumu bolo v primárnom stupni vzdelávania u žiakov s MP zistiť ich prevládajúce postoje k hodinám TŠV. Z výsledkov výskumu vyplynulo, že u žiakov s MP k hodinám TŠV prevládali pozitívne postoje. Prevládajúce výpovede žiakov v afektívnej, kognitívnej a behaviorálnej zložke boli „áno“, čo značilo, že s danými výroky súhlasia.

Naše zistenia o prevládajúcich pozitívnych postojoch žiakov s MP sú v súlade s výskumom kolektívu autorov Hsu et al. (2015), ktorí zistili, že žiaci s MP obľubujú pohybové hry a cvičenia. Žiakov pohyb vo všeobecnosti obohacuje a podporuje správnu činnosť kardiovaskulárneho systému (Messiah et al., 2019). Santos et al. (2020) poukazujú na významné rozdiely v zapojení žiakov s postihnutím do TŠV. Žiaci s postihnutím majú tendenciu menšieho zapájania sa do pohybových aktivít oproti ich intaktným spolužiakom, avšak ich postoj k TŠV bol u všetkých žiakov bez ohľadu na zdravotný stav rovnaký. Dôraz je pritom nevyhnutné klásť na hľadanie riešení a stratégií rovnakého prístupu k pohybovým aktivitám pre všetkých žiakov bez rozdielu v škole, ale aj mimo nej.

Podľa Pochsteina (2022), mnohé športové kluby, ale aj školy by chceli žiakov s MP do pohybových činností zapájať, no nevedia ako, a aj keď samotní žiaci s MP účasť na hodinách TŠV hodnotia pozitívne a len zriedkavo uvádzajú, že do kolektívu neboli prijatí, rodičia sú voči tejto skutočnosti kritickejší, nakoľko športové kluby nedisponujú kvalifikovaným personálom, nemajú prístup k športovým pomôckam, či samotnému športovisku. Na druhej strane, intaktní rovesníci voči začleneniu jednotlivcov s MP nemali takmer žiadne predsudky (Pochstein, 2022). Podľa Weisonga et al. (2024) je podpora rovesníkov pre žiakov silnejším prediktorom

pohybovej úspešnosti, ako podpora rodičov a učiteľov, čo sa preukázalo aj v našom výskume, kde žiaci s MP vo väčšom zastúpení súhlasili s výrokmami z afektívnej zložky postojov, a to, že môžu byť v družstve so svojimi kamarátmi, a nikto sa mi na TŠV nesmeje a sú dobrí kamaráti, ako aj pri výrokmoch o vyučujúcom, u ktorého sa vyjadrili, že „pani učiteľka učí TŠV zábavne a vždy ma pochváli“. V kognitívnej zložke postojov pozitívne postoje súvisia s prínosom TŠV, ktorá okrem rozvíjania pohybových zručností ovplyvňuje aj rozvoj kognitívnych schopností, socializácie a fyzického a duševného zdravia (Marín, Ramón & Tijeras, 2023). V behaviorálnej zložke zameranej na prežívanie a konanie môžeme postoje žiakov s MP prirovnať k výsledkom štúdie Abellána, Sáeza & Reina (2018), ktorá poukazuje na zmeny postojov a správania po pravidelnom spoločnom športovaní jednotlivcov s postihnutím a intaktných jednotlivcov, ktoré sa výrazne zlepšili.

Naši respondenti vo všeobecnosti prejavili pozitívne postoje k TŠV. Yang et al. (2023) tvrdia, že školská intervencia prispieva k zlepšeniu postojov žiakov s postihnutím, prežívania a fyzickej aktivity. Marín, Ramón & Tijeras (2023) pripomínajú, že TŠV je predmetom pre všetkých žiakov a každý má právo sa ho zúčastňovať, participovať na ňom a učiť sa.

Záver

Naším výskumom sme zistili, že postoje žiakov s MP vzdelávajúcich sa v primárnom stupni vzdelávania k vyučovaciemu predmetu TŠV sú vcelku pozitívne. Žiaci sa v odpovediach zhodli, že tento predmet obľubujú, v kolektíve sa navzájom podporujú a majú medzi sebou priateľské vzťahy. Naopak rozdiely možno badať v ich sebahodnotení a pohybových zručnostiach. Z výsledkov výskumu môžeme konštatovať, že TŠV nerozvíja len pohybové zručnosti žiakov, ale zároveň prispieva k emocionálnej pohode a socializácii žiakov s MP do kolektívu. Na druhej strane významnosť niektorých výrokov naznačuje potrebu individuálneho prístupu v oblasti fyzickej kondície a výberu pohybových hier, aby TŠV bola pre žiakov ešte atraktívnejšia.

Limity výskumu: Naše limity výskumu spočívajú vo veľkosti výskumného súboru, ktorý nám neumožňuje zovšeobecniť výsledky nášho výskumu, preto je nevyhnuté pokračovať v zbieraní výskumných údajov a výsledky výskumu porovnať medzi skupinami žiakov s iným zdravotným znevýhodnením, príp. medzi žiakmi so zdravotným znevýhodnením navštevujúcich špeciálne školy a žiakmi v inkluzívnom vzdelávaní.

Výskum bol podporený grantovými projektmi Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR – Grant UK/1062/2024 (Postoje žiakov s mentálnym postihnutím k hodinám telesnej a športovej výchovy); KEGA č. 051UK-4/2022 (Inkluzívne vzdelávanie v telesnej a športovej výchove); VEGA č. 1/0694/24 (Telesná a športová výchova ako prostriedok inklúzie žiakov s poruchami autistického spektra).

Literatúra

1. ABELLÁN, J., SÁEZ, G.N., & REINA, R. 2018. Exploring the effect of contact and inclusive sport on Physical Education in the attitudes toward intellectual disability of high school students. *RICYDE: Revista Internacional de Ciencias del Deporte*, 14(53), 233-242.
2. ASTUTI, Y., ORHAN, B.E., ERIANTI, AMSARI, D., & SARI, D.N. 2024. Improving fundamental motor skills in children with intellectual disabilities through adapted sports and games. *Journal of Physical Education and Sport*, 24(1), 96-102.
3. AUGUSTOVIČOVÁ, D. 2024. *Základy štatistiky pre telesnú výchovu a šport*. Bratislava: Univerzita Komenského, 160 s. ISBN 978-80-223-5743-2.
4. AYKORA E, UĞRAŞ S. 2020. Investigating the attitudes of special educated physical education prospective teachers towards disabled people. *Physical Education of Students*, 24(1), 11-8.
5. BEBETSOS, E., DERRI, V., FILIPPOU, F., ZETOU, E., & VERNADAKIS, N. 2014. Elementary School Children's Behavior towards the Inclusion of Peers with Disabilities, in Mainstream Physical Education Classes. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 152(7), 819-823.
6. BODDY, L. M., DOWNS, S. J., KNOWLES, Z. R., & FAIRCLOUGH, S. J. 2015. Physical activity and play behaviours in children and young people with intellectual disabilities: A cross-sectional observational study. *School Psychology International*, 36(2), 154-171.
7. BOMAN, C., & BERNHARDSSON, S. 2023. Exploring needs, barriers, and facilitators for promoting physical activity for children with intellectual developmental disorders: A qualitative focus group study. *Journal of Intellectual Disabilities*, 27(1), 5-23.
8. DREW, C. 2023. The 3 Components of Attitude (ABC/Tripartite Model). Dostupné z: <https://helpfulprofessor.com/abc-attitude-model/>
9. GOGOVÁ, T., KASTELOVÁ, A., PREČUCHOVÁ ŠTEFANOVIČOVÁ, A., ŠULOVSKÁ, M., & VANČOVÁ, A. 2013. *Pedagogika mentálne a viacnásobne postihnutých raného a predškolského veku*. IRIS, 244 s. ISBN 978-80-89238-90-3.

10. HSU, P., CHUNG, C. I., LIU, C. & PAN, C. 2015. Physical activity levels of adolescents with and without intellectual disabilities during physical education and recess. *Research in Developmental Disabilities, 36*, 579-586.
11. HŮLKA, K., VÁLKOVÁ, H., BĚLKA, J., & VÁLEK, Š. 2014. Transformace anglické verze dotazníku physical activity enjoyment scale (PACES) do českého jazyka. *Česká kinantropologie, 18(1)*, 63–71.
12. KENDZIERSKI, D., & DECARLO, K.J. 1991. Physical Activity Enjoyment Scale: two validation studies. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 13*, 50-63.
13. MARÍN, S.D., RAMÓN, L.J., & TIJERAS, I.A. 2023. Effects of Physical Education on students with intellectual disabilities. A systematic review. *Cultura, Ciencia y Deporte, 18(58)*, 139-161.
14. MESSIAH, S.E., D'AGOSTINO, E.M., PATEL, H.H., HANSEN, E., MATHEW, M.S., & ARHEART, K.L. (2019). Changes in cardiovascular health and physical fitness in ethnic youth with intellectual disabilities participating in a park-based afterschool programme for two years. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities, 32(6)*, 1478-1489.
15. NIVAM. 2022. *Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie*. Dostupné z: https://www.statpedu.sk/files/sk/deti-ziaci-so-svvp/deti-ziaci-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecny-intelektovym-nadanim/vzdelavacie-programy/vzdelavacie-programy-ziakov-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecny-intelektovym-nadanim/zakladne-vzdelavanie-primarne-vzdelavanie-nizsie-stredne-vzdelavanie/vp_pre_ziakov_s_mentalnym_postihnutim.pdf
16. NEMČEK, D. 2024. How would able-bodied children perceive a student with an intellectual disability in inclusive physical education? *Special Education and Rehabilitation, 23(1)*, 1-20.
17. OCETE, C., PÉREZ-TEJERO, J., FRANCO, E., & COTERÓN, J. 2017. Barriers, facilitators and motives of sport participation for athletes with intellectual impairments. *Psychology, Society and Education, 9(3)*, 447-457.
18. OZTRUK, H., & ABAKAY, U. 2014. Research of attitudes of the students studying in schools of physical education and sport toward disabled kids. *Turkish Journal of Sport and Exercise, 16(3)*, 66-68.
19. POCHSTEIN, F. 2022. "Sports for All"-An Evaluation of a Community Based Physical Activity Program on the Access to Mainstream Sport for Children with Intellectual Disability. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 19(18)*.

20. REINA, P., HUTZLER, Y., INIGUEZ-SANTIAGO, C.M., & MORENO MURCIA, A.J. 2018. Student Attitudes Toward Inclusion in Physical Education: The Impact of Ability Beliefs, Gender, and Previous Experiences. *Adapted physical activity quarterly: APAQ*, 36(1), 1-18.
21. SANTOS, S., SEAFIM, V.F., MALDONADO, I., GOMES, F., PERALTA, M., & MARQUES, A. 2020. Psychosocial correlates of the physical activity of children and adolescents with intellectual disability or motor impairment. In *Multidisciplinary Interventions for People with Diverse Needs - A Training Guide for Teachers, Students, and Professionals*, SCOPUS, 166-181s. ISBN 978-981144677-1.
22. TAYLOR, S. L., DOWNS, S. J., RUDD, J. R., MCGRANE, B., MELVILLE, C. A., MCGARTY, A. M., BODDY, L. M., & FOWEATHER, L. 2023. Associations between motor competence and physical activity levels of children with intellectual disabilities and/or autism spectrum disorder: Movement matters. *Journal of Intellectual Disabilities*.
23. WEISONG, C., ZHOU, B., WANG, X., & LI, L. 2024. Research on the relationship between physical literacy and demographic variables and interpersonal support for physical exercise among adolescents in China. *PLoS ONE*, 19(10).
24. YANG, W., YU, J.J., WONG, S.H.S., SUM, R.K.W., CARTY, C., & SIT, C.H.P. 2023. Promoting mental health in children and adolescents with disabilities through school-based physical activity intervention during the COVID-19 pandemic. *Mental Health and Physical Activity*, 25.
25. YO, S., WANG, T., ZHONG, T., QIAN, Y., & QI, J. (2022). Barriers and Facilitators of Physical Activity Participation among Children and Adolescents with Intellectual Disabilities: A Scoping Review. *Healthcare (Switzerland)*, 10(2).
26. YOUNG, A., HEALY, S., SILLIMAN-FRENCH, L., & BRIAN, A. 2021. A pilot study of a parent-mediated, web-based motor skill intervention for children with down syndrome: Project skip. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 38(3), 452-473.
27. Zákon č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon). Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-245>

Summary

Attitudes of primary education pupils with intellectual disabilities towards physical and sport education

Daša Švecová, & Dagmar Nemček

Our study aimed to investigate the attitudes of pupils with intellectual disabilities towards physical and sport education in primary education by using a modified PACES questionnaire. The research sample consisted of 21 pupils with intellectual disabilities in the first to fourth year of primary school. The obtained research data were analyzed through a chi-square test, which resulted in statistical significance at 1% and 5% levels of statistical significance. The research results showed that pupils with intellectual disabilities have mostly positive attitudes towards physical and sport education. In the affective, cognitive, and behavioral components, the statistical significance of the responses was dominated by positive attitudes towards physical and sport education. Statements without statistical significance indicate individual preferences and differences in the attitudes of pupils with intellectual disabilities, which may be influenced by several factors.

Keywords: Physical and sport education, attitudes, pupils with intellectual disabilities, primary education.

Mgr. DAŠA ŠVECOVÁ –doktorandka denného štúdia na Katedre špeciálnej pedagogiky sa zaoberá problematikou postojov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami k telesnej a športovej výchove v primárnom a nižšom sekundárnom stupni vzdelávania.

doc. Mgr. DAGMAR NEMČEK, PhD. – docentka na Katedre špeciálnej pedagogiky sa zaoberá inkluzívnym vzdelávaním v telesnej a športovej výchove, telesnou a športovou výchovou na špeciálnych školách a športom zdravotne postihnutých.